

MEMORIAL

General Marii Wittek

zmiana 4020

++

KAJRUNAJTYS Zofia

2 d. Cendrowska

PWK

IX 39

okw. kódz

ob. kódz

Fot. J. Kozłowski

(1905-1981)

129/WSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — ⁺⁺ KAJRUNA JY S
..... 2012
..... 21 Cendrowska

I. Materiały dokumentacyjne

I/1 – relacja właściwa ✓ k. 1, s. 1-2

I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora —

I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację ✓ k. 2, s. 1-4

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”): —

III/1 – dot. rodziny relatora —

III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939–1945) —

III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne... —

IV. Korespondencja —

.....
.....
.....
.....

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”] ✓

VI. Fotografie ✓ reprodukt, 2 szt., ksero 1 szt.

I RELACJA WKAŚCIWA

- Relacje o służbie w obronie krajów, 1969?,
mkp. 1000-1, k. 1, s. 1-2.

549 f

A - Relacja o własnej służbie respondentki, lub / co należy podkreślić/
B - Relacja o służbie powiatki nieżyjącej, znanej respondentce.

Przebieg służby / działalności, życia/ w Kampanii Wrześniowej 1939 r.

III Przebieg służby w organizacjach wojskowych w okupowanym kraju / z możliwie szczegółowym podaniem daty rozpoczęcia, nazwy organizacji, kryptonimu komórki i własnego pseudonimu, funkcji oraz zmian funkcji, miejscowości, charakteru pracy, ewentualnie otrzymanych odznaczeń i innych danych /.

V Pobyty na pracach przymusowych, w więzieniach i obozach / powody i okoliczności, data i miejsce aresztowania przez okupanta /.

VI Inne fakty i zdarzenia z życia respondentki podczas wojny - może w formie wspomnień, pamiętnika - wiążące się z przynależnością do P W K /np. spotkanie w pracy innych powiażek, współdziałanie z nim i t./

Prosimy wymienić, ewentualnie dołączyć, znane respondentce publikacje, dokumenty, fotografie i inne źródła, naświetlające podane opisy. Prosimy również wskazać nazwiska i adresy pewniaków, do których należałoby wysłać prośbę o relację, dotyczącą bądź własnej ich służby, bądź wiadomości o poległych.

Jako załącznik do relacji, konieczny ze względu na potrzeby ich naukowego opracowania, prosimy wypełnić drugostronnie umieszczony "Kwestionariusz".

[illegible]

Gdańsk, marzec 1969 r.

Do byłych Członkiń Organizacji Przysposobienia
Wojskowego Kobiet !

Wychowanie młodego pokolenia jest jedną z podstawowych funkcji społeczeństwa. Celowe, skuteczne wypełnianie tej trudnej we współczesnym społeczeństwie funkcji wymaga oparcia się na naukach pedagogicznych, których zadaniem jest m.i. krytyczna ocena wszystkich pokx czynów wychowawczych, zarówno obecnych jak i przeszłych.

Praca Organizacji Przysposobienia Wojskowego Kobiet w latach międzywojennych była oryginalną próbą społecznego, patriotycznego wychowania wielu tysięcy dziewcząt i kobiet. Aby móc wyzyskać rezultaty tej działalności wychowawczej, domagają się one utrwalenia i krytycznego przeświecenia z perspektywy obecnego stanu wiedzy pedagogicznej.

Katedra Dydaktyki Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Gdańsku podejmuje się zbadania efektywności wychowania pewniackiego, uwzględniając zachowanie się i postawę obywatelską pewiaczek w latach wojny. W ten sposób badania ukazać równocześnie kartę z udziału kobiet w walce narodu z okupantem. Badania prowadzi adiunkt Katedry Dydaktyki dr Elżbieta Zawacka.

W celu zebrania wartościowych materiałów badawczych prosimy Obywatelkę, jako byłą Członkinię P W K, o odpowiedź na załączoną ankietę o pracy wychowawczej P W K oraz o napisanie według załączonego kwestionariusza "Relacji o służbie w obronie kraju". Prosimy również o napisanie takichże "Relacji" o znanych Obywatelce pewiaczkach, które poniosły śmierć żołnierską lub zmarły w czasie albo po wojnie/ nawet w wypadku, gdyby informacje były fragmentaryczne/. Gdyby Obywatelka nie miała chwilowo czasu na wyczerpujące relacjonowanie, prosimy przesłać odwrotnie na razie skrótowo ujęte ważniejsze dane i uzupełnić je w późniejszym terminie.

Nadesłane wypowiedzi mogą być anonimowe; nazwisko jest jednak konieczne w wypadku relacji o nieżyjących, ponieważ napływające informacje fragmentaryczne będą się na wzajem uzupełniać.

Prosimy o nadsyłanie materiałów na adres: dr Elżbieta Zawacka, Katedra Dydaktyki Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Gdańsk - Wrzeszcz, ul. Sobieskiego nr 18. Tu również można nadsyłać późniejsze uzupełnienia oraz otrzymać formularze dla znajomych byłych pewiaczek, które zechcą pomóc w podjętych badaniach.

Kierownik Katedry Dydaktyki
Prof.dr Ludwik Bandura

II MATERIAŁY UZUPEŁNIAJĄCE RELACJE

- Kwestionariusz w sprawie służby PWK, Łódź 1970,
mkp. 100p.1, k. 2, s. 1-4.

54 9 f / II

K W E S T I O N A R I U S Z w sprawie służby P W K

W wypadku relacji A można nie odpowiedzieć na pytanie 1A i 2A

W wypadku relacji B pytania 3-8 odnoszą się do pewiaczki nieżyjącej

- 1A Kocimurzyńska Zofia z domu Leudowszka
 imię, nazwisko, pseudo respondentki, u mężatek także nazwisko panienskie
- 1B _____
 imię, nazwisko, pseudo pewiaczki nieżyjącej, o której wypełnia się kwestionariusz
- 2A Łódź Tkacka 18^a
 adres obecny respondentki
- 2B _____
 adres rodziny lub przyjaciół pewiaczki nieżyjącej
- 3 rok urodzenia 1905 miejscowość/powiat/ Łódź pow. Ostrołęka
- 4 pochodzenie społeczne robotnik zawód rodziców ojciec - krawiec - matka bez zaw.
- 5a Matura Główna, M. Konopnicka, w Łodzi 1925, Instytut Wych. Fiz. w Warszawie
 wykształcenie w 1939r. nazwy szkół, gdzie, kiedy, ilość klas 1927
- 5b _____
 WYKSZTAŁCENIE obecne to samo
- 6a Nauczycielka wst. w Gimnazjum M. Konop. i Leninogimnazjum nauczyciel w Łodzi
 pierwsza praca zawodowa w życiu, rok podjęcia, rodzaj pracy, instytucja, miejscowość
- 6b 1930 - 37 refer. wst. i p. w Obr. Um. Łódź i w Łodzi 1937 - 39 Naucz. Obr. w Łodzi
 dalszy przebieg pracy zawodowej przed wojną
- 6c nauczycielka w szkole specjalnej i nauczycielka - obecnie renciarka
 zajęcia obecne lub poprzedzające przejście na rentę

Informacje o służbie P W K

- 7a data wstąpienia do P W K 1927 Oboz przysposob. ogóln. wojskowego w Jarosynie
- 7b nazwa i miejscowość jednostki /hufiec szkolny, hufiec licealny, oddział fabryczny, drużyna w.f., koło lokalne/ 109224 Kurs instrukt. w Warszawie 1928r
- 7c przebieg szkolenia - także na obozach i kursach /możliwie z podaniem roku, jednostki, miejscowości oraz rodzaju: ogólnowojskowe, fachowe, instruktorackie, inne Kurs instruktoracki sanitarny w Warszawie roku nie pamiętam
- 7d przebieg służby P W K /z podaniem lat i funkcji w jednostkach stałych, na obozach i kursach, w komendach P W K a także w jednostkach specjalnych jak drużyny pracy społecznej, pogotowie społeczne i i./ W okresie od 1928 r. - 1938 r. z wyjątkiem urlopu w macierzyńskich pracowałam jako instruktorka wst. w kursach i obozach i nauczycielka obozów dla nauczycielek robotniczych i nauczyciel, kierownik z trzyletnim szkoleniem, młodszą pol. z zagran. i starszą
- 7e funkcja i stopień organizacyjny w dniu 31. sierpnia 1939r. Nauczycielka Obr. Łódzkiego Org. P W K oraz miejsce pobytu w tymże dniu Łódź
- 8 inne dane i uwagi o służbie P W K a także o przynależności do innych organizacji społecznych lub współpracy z nimi Współpracowałam ze Zw. Prac. O. Kob. i Zw. Ziem. i Leśniczek, Stow. Wych. i Kulturalne, Rodzina Wojsk. mł. i w ostatnim roku przed wojną ze Związkiem Kółek Rolniczych

Czy Respondentka wyraża zgodę na umieszczenie Jej nazwiska w przewidywanej publikacji /np. w indeksie nazwisk/: tak nie

Łódź 15. XI 1970
miejscowość i data wypełnienia kwestionariusza

Kocimurzyńska Zofia
podpis /ewentualnie przyjęty pseudo-
nim/

1. ⁶Opisz, co spowodowało Twoje zapisa-
nie się do P W K?

/może wpływały na to m.i. namowy koleżanek, lub innych osób; oczekiwanie zabawy, sportu; nacisk szkoły; chęć aktywności społecznej; oddziaływanie instruktorki PWK; chęć przeżyć patriotycznych i służby; dążenia feministyczne; wymien inne możliwości. /

Podaj również nieco szczegółów o środowisku Twego ówczesnego życia.

Pełnienie funkcji instruktora wychowawcy
Fingera, miało charakter zapewnienia porządku
wzajemności w firmach. Wobec tego, w
firmach w czasie, które nie było, może
zakończyć się, jako instruktor w f.
Trafił na obóz, aby spróbować w
znowu i tak, w nowym okresie, w f.
funkcji instruktora w f. przed
wzajemnością ogólną - w f. w f.
w 1927 r. w Górnym.

W 1927 r. w Gabezynie.
 w ramach Akademickiego Związku
 i wartytety przesłani praezpor. w Byd-
 wozie

2.a. Jakie rodzaje zajęć powiackich utkwily Ci w pamieci, jakie formy i metody pracy wychowawczej?

Noworocz, o!la nini by!a i wodna
woskowa i dysejplina w!t!w!a,
a noworocznie szkodza k!k!sz!ka.

atmosfera pora stajby sprowadzi ze zdal w dane rekinie ton-
nych wart i prac zarowny przydanych i milobianymy waktary
giznego sensu: wp. sturkal wotkarkowicera uocna w oleser
i nauka o broni, bo musiatem, opalowac swoj lek i nie
porownosc obchodzenia. 14. 2. 1945

B. Opisz je i oceń ich znaczenie
w Twoim życiu powiackim

lat oceniał rachunek pracy i stosownie wybierał metody. Zorientował
o osiągnięciu określonego celu wynikało z doświadczeń
i przygotowania kadry inżynierskiej, przez pracę
o charakterze społecznym i gospodarczym. Starał się wy-
wodzić radomski nastrój w esm obozowa uścisła bardzo
nam pomagająca.

3.a. Uprzytomnij sobie i opisz osoby z pracy pewiackiej, które wywarły na Ciebie wpływ

Kuchnię podziw i szacunek oraz chęć oddziaływania / Były to M. Witek
 i H. Kudelska, Maria Podchorzka Piwowska Synicka dr. Francis / Oni wraz
 z innymi namy postawili obywatelski słownik i pryncypium. Oni chcieli
 mieć na cyfrach pracy której Polska potrzebowała od nich, by jakiegos-
 obie, że kierować smutnym spawaniem, tak sobie nie wyszliście dzieciom
 a średnio-wielkim wychowawcą i wiadomą wych. celów i obowiązków
 młode pokolenie chcieli, a kobiet. w owym w życiu pokoleń, w wypra-
 wie wojny. Wówczas pracy P.W.C. wysoki rangi- stawiały nam
 duże wymagania - trzeba było im sprostać.

3. b. Na czym polegał ten wpływ,
/także w wypadku, gdybyś go
- wówczas czy obecnie - oceniła
jako nie zbyt pozytywny/

Współ, że na właściwym urozumiowaniu
własnej sprawy i życia, na powi-
nno dowodzenia z równoczesną troską
o sprawę bytową i osobiste podkopa-
nie mocy "rozumu" i samopoczucia
o to was.

4. Czy obecnie uważasz, że uczest-
nictwo w P W K wywarło na Ciebie
trwały wpływ, zmieniło Cię w ja-
kieś mierze?

Np. opisz, czy:

a. uzyskałaś pewną wiedzę potrze-
bną obywatelowi, jaką?

b. zdobyłaś pewne umiejętności, jak-
ie?

c. nauczyłaś się pracy społecznej,

d. nabyłaś pewne cechy, jakie?

e. nawiązałaś ważne więzy przyja-
cielskie i koleżeńskie,

f. zubożyło Cię, zabrawszy niepo-
trzebnie czas,

g. wymień inne dostrzeżone oddzia-
ływanie pracy pewniackiej

tak - chyba w tym okresie ukształ-
tował się mój charakter i nabrałam
przekonań o współodpowiedzial-
ności za losy kraju i narodu

tak - w duchu pedagogicznym

tak - ugruntowanie kontaktu
z rzeczywistością społeczną

tak - ale nie było okazji
chciałabym, żeby ktoś miał
się to wszystko ze sobą pogodzić

- 5.a. Gdybyś miała wówczas córkę w odpowiednim wieku,
czy skierowałabyś ją do P W K?

tak

nie

- b. Dlaczego?

Bo opłaca się rodzinie, żebyś ją
zainteresowała, a więc i pracy...

6. Jakie czynniki ukształtowały prze-
de wszystkim Twoją postawę obywa-
telską?

Rodzina

P W K

Inne organizacje /jakie? /

Szkoła

Środowisko koleżeńskie

Literatura

Inne czynniki /jakie? /

Proszę odpowiednie pozycje podkreś-
lić i te pozycje podkreślone ponu-
merować wg przypisywanej im ważności
a obok czynniki opisać

T: 128 / WSK

PWK

KAJRUNAYTYS 2ofie
2d. Cendrowske

IF 38
Eod₂'

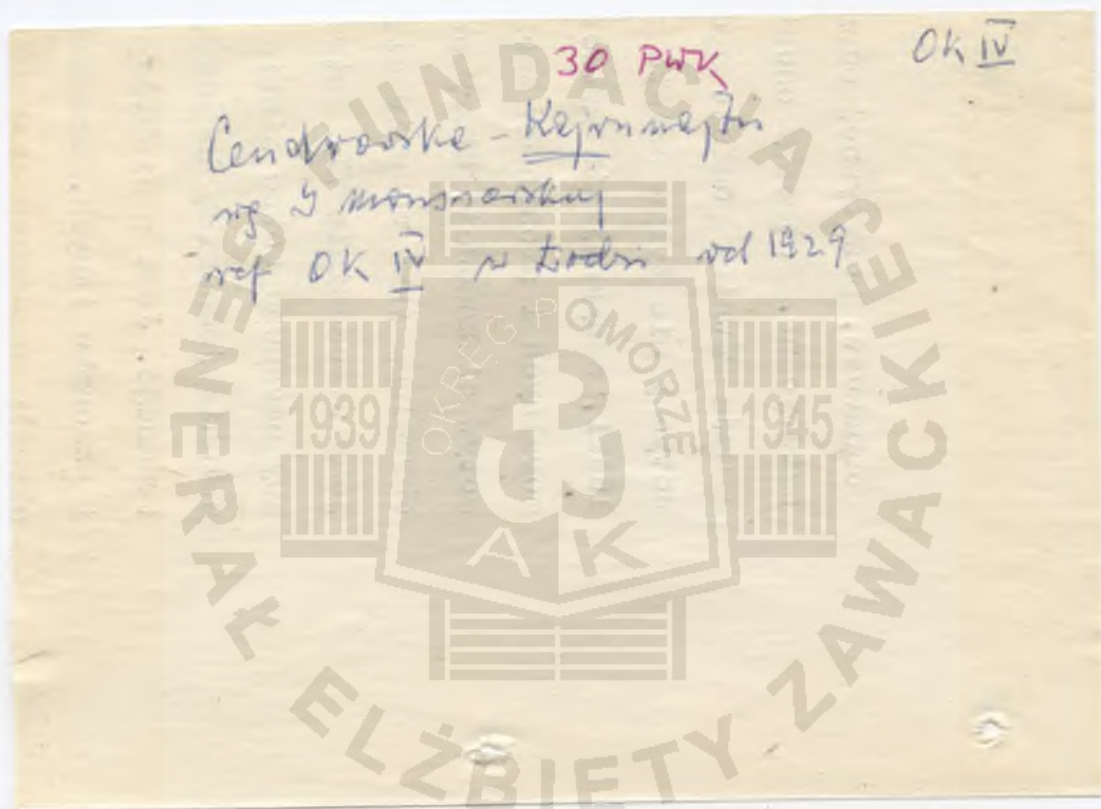
Wypisy ze źródeł - 6

b. br. 1002.

PHK (14)

1.	2.	3.
4. Kajrunajtyś Łofia	5. 2 d. Cendrowska	
6.	7.	
8.	9. 1905	Łęz pow. Ostrołęka
10. Łódź, Thakka 18 ^a	11. 1945	
12. alk. wyl. 54 34/iv. 5	13.	
	14.	

podinspektorka Zofia Kajrunajtis z d. Cedrowska
ur. 1905 r. Po pierwszym obozie PWK w 1927 r. poży-
ła od 1930 r. funkcję Komendantki Okręgu Łódzkiego
i równocześnie kierowniczki kobiecego referatu w
Okręgowym Urzędzie WF i PW DOK IV. W pierwszych dniach
kampanii wrześniowej organizuje w Łodzi punkty po-
mocy dla żołnierzy i ludności. Internowana na Li-
wie w listopadzie 1939 r. W 1945 r. wróciła z Litwy
do Łodzi. Zmarła w 1981 r. w Łodzi i tam została po-
chowana.

Zofia Kajrunajtis
ur. 1905 r.
zm. 1981 r.
pochowana w Łodzi

T. 129

Łódź
WSK

SKAJRUNAYTIS Zofia
Zd. Cendrowska

AP AK T. 128 / WSK

E Rel, SG

i

T. 128

PLK AK
Łódź
W-1a

KAJRUNAJTYS Zofia
- komendantka. Okręgu Łódź

zob.

T. 30 / USK : BREDEL Janina

B.K. '88

Podinspektorka Zofia Kajmunajtys z d. Cendrowska,
ur. w 1905 r., Komendantka Okręgu PWK w Łodzi. W li-
stopadzie 1939 r. internowana w obozie litewskim w
Birsztanach. Po zwolnieniu pozostała u rodziny na
Litwie. Zmarła w 1981 r. w Łodzi i tam pochowana.-

X

HSz.

T. 128/WSK

PWK
Łódź

KAJRUNAJTYS Zofia
2 ol. Cenzolnowska

VI. Fotografie

1. zdj. legitym. powiększ., [b.d.], repr., (4,3 x 7) str. 1
2. zdj. miedzajowe, [b.d.], repr., (6,5 x 8,3) str. 1
3. ksero zdj. legitym. 2 pozycji 1., str. 1

- oryg. w Komisji historii kobiet

2. Świt. 2012 r. Oprac. arch.

1. WSK

Jeżeli osobowe

2. T. 129/WSK

3. repr., 4,3x7, 6,5x9,3

4.

5. KAJRUNAJTIS

Zofia

2 ul. Cieszkowska

6. N.M 1939

PWK

1945

7. publik. k. tki i Inotr.

8. Uwagi: brak
opisu fotopr.

2. Świt. 2012 r.

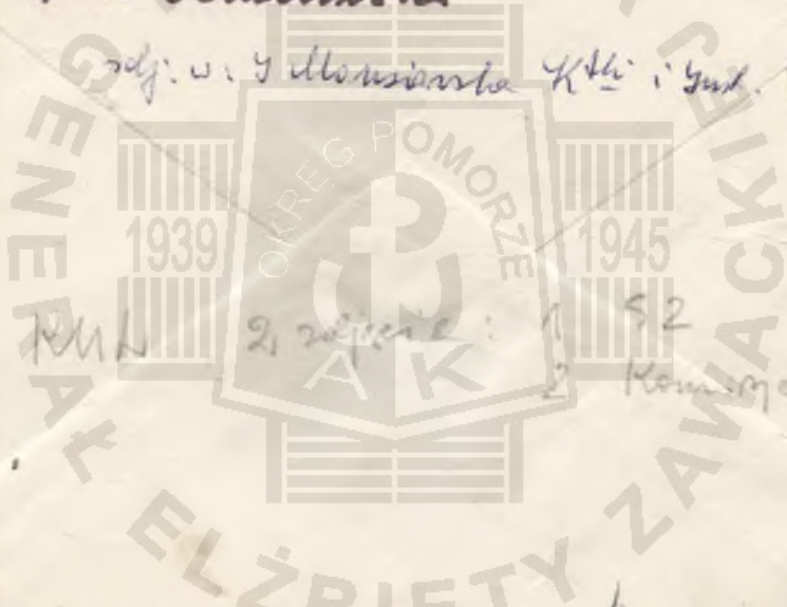

Wojciech
Kajrunajtyś Zofia P.W.U.
z d. Cendrowska T. 128/1962

rodz. w. y. Monastera Kłki i. Gł. P. 10. 10.

2. 2. 1945: 1. 52
2. Kominie

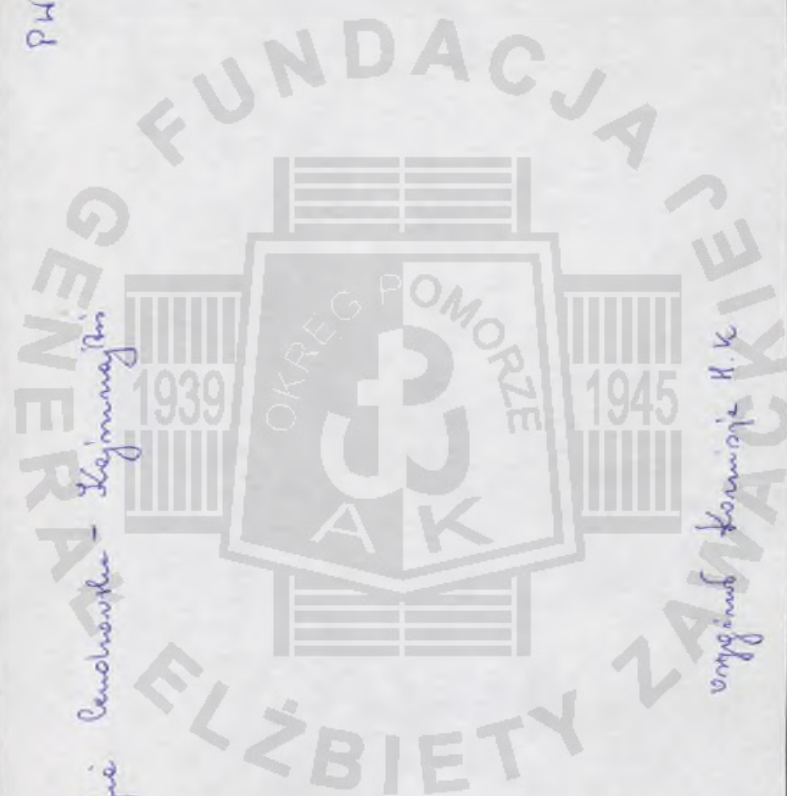
Wojciech 101-257 Kłki, Monaster 3-26

PWK

Dofin. Archiwum - Kujawski

Wojciech Kujawski H.K.

KAJRUNAJTYS Zofia

30/PWK

KAJRUNAJTYS Zofia

